

Гуржій Олександр (м. Київ)

Доктор історичних наук, головний
науковий співробітник відділу історії
України середніх віків та раннього нового часу
Інституту історії України НАН України
УДК: 94(477)82-94 «І.Білодід»

ІВАН КОСТЯНТИНОВИЧ БІЛОДІД

Стаття-спомин присвячена українському мовознавцю Івану Костянтиновичу Білодіду (16 (29) серпня 1906 — 21 вересня 1981). Автор подає маловідомі факти з його біографії та творчості, документи з діяльності Президії НАН України за 1960-ті роки та описи деяких власних кар'єрних перипетій.

Ключові слова: Іван Костянтинович Білодід, українське мовознавство.

Його постать виявилась однією з найбільш знакових у долі нашої родини і моєї особисто, маю на увазі, насамперед, своє становлення як вченого-історика. Без його особистого втручання хтосьна як могла б скластися моя наукова кар'єра. Проте вважаю: було б і так все гаразд — адже від початку відчувалась запрограмованість майбутнього, але набагато складніше, я сказав би — тернистіше. Хоча при цьому, звичайно, розуміймо: життя наше не знає однозначності, а тому кожне явище, подія, вчинок мають багато сторін, фарб і відтінків, принаймні, позитив і негатив.

Зовні дані й власні асоціації, або дещо про співпадіння, на які звернув увагу набагато пізніше: І.К. Білодід одноліток «видатного та вірного ленінця» Л.І. Брежнєва (р.н. 1906) і помер з ним в один рік. Ровесник мого діда — І.О. Корнієнка. З моїм батьком — І.О. Гуржієм фактично в один час воювали проти нацистської Німеччини (1941–1945), а потім відразу «пішли в науку»: перший — в Інститут мовознавства, другий — Інститут історії (обидві установи в системі АН УРСР), незабаром і той, і той «підробляли» в Київському університеті читанням лекцій. У кінці 1950-х і на початку 1960-х років обоє опинились у складі керівництва своїх інституцій і водночас — Президії АН УРСР. У 1952–1957 рр. Іван Костянтинович працював головою Відділу суспільних наук АН УРСР, а своїм заступником, правда, не відразу, призначив І.О. Гуржія. З 1963 р. він віце-президент АН УРСР, а мій батько стає академіком-секретарем (до 1968 р.). Протягом 1957–1962 рр. І.К. Білодід спромігся побувати навіть міністром освіти України, але, наскільки я знаю, тоді стосунки з батьком не переривав. Точно не можу сказати — не знаю, але маючи певну

інформацію про вдачу Білодіда і його ставлення до українського питання, припускаю: з посади міністра шановного пана «попросили» піти, бо саме тоді почалися певні тенденції в республіці, спрямовані на «українізацію». Звертаю увагу — не «українізація», а лише тенденції, коли деякі міністри і їхні заступники, навіть не гуманітарного профілю, заговорили, так би мовити, державною мовою. Про один з таких характерних випадків стосовно міністра вищої освіти В.П. Даденкова я вже оповів в іншій книзі¹.

У вересні 1965 р. досить урочисто відзначили 50-річчя І.О. Гуржія, а в серпні 1966 — 60-річчя І.К. Білодіда. На ім'я обох ювілярів надійшло багато вітальних «адрес» і, зокрема, від міністерства освіти. Причому святкування проходили за старим, аж ніяк не за новим стилем.

Великий науковий «прорив» у Івана Костянтиновича стався 1957 р., коли його обрано академіком АН УРСР, мого ж батька, приблизно тоді ж (точніше 1958 р.) — членом-кореспондентом.

У період підготовки святкування ювілею Івана Олександровича стався цікавий епізод, пов'язаний з Білодідом. Спеціально для останнього була підготовлена «об'єктивка» про плідні наукові здобутки Гуржія з метою рекомендації його кандидатури для присвоєння почесного звання. Зокрема, в проекті постанови Президії АН УРСР, який мав запропонувати й підписати Іван Костянтинович зокрема йшлося про таке: «У зв'язку з 50-річчям з дня народження академіка-секретаря Відділу історії, економіки, філософії і права члена-кореспондента АН УРСР Івана Олександровича Гуржія, що минає 15 вересня 1965 р., й 25-річчя наукової, громадсько-політичної й педагогічної діяльності та відзначаючи його видатні заслуги в розвитку історичної науки та підготовки кадрів радянських істориків, — порушити клопотання перед директивними органами про присвоєння І.О. Гуржію почесного звання “Заслужений діяч науки Української РСР”»². Офіційно ніби ніхто не заперечував проти цього, але з невідомих нам причин, «присвоєння» не відбулося. Зате наступного року це сталося у відношенні І.К. Білодіда.

Прізвище вченого, в силу означених причин, з кінця 1950-х років, природно, час від часу фігурувало в нашій сім'ї, і не лише з приводу суто виробничих відносин з ним батька. Існували й деякі побутові аспекти. Річ у тім, що відтоді, коли я ще ходив до дитячого садка, в приміщенні Секції суспільних наук (по вул. Кірова, 4 — нині вул. Грушевського), де містилось кілька установ відповідного профілю, зокрема інститути історії й мовознавства, для дітей науковців у вестибюлі на другому поверсі

¹ Див.: *Гуржій О.І.* Ідентифікація селянина, або Як більшовицька влада його «переробляла» за власним образом та подобою. — Черкаси, 2011. — С. 253.

² Уривок з документа, що зберігається у власному архіві.

періодично влаштовували різноманітні святкування. Зрозуміло, дозвіл на їхнє проведення мав давати безпосередньо вищий керівник, яким у Секції і був І.К. Білодід. Принаймні, з ним ці питання обов'язково узгоджувались. Особисто для мене пам'ятними виявилися відзначини нового року, коли в святковий день приходили Дід Мороз і Снігуронька й починалось дійство: діти в усіляких маскарадних костюмчиках стрибали, водили танок навколо ялинки, традиційно декламували наперед завчені вірші. Я ж тут «стрибав» зайчиком, і, якщо пам'ять не зраджує, до четвертого класу, аж поки не виріс із штанців, які вже ледь прикривали колінця, і одного разу мені стало страшенно соромно за куций заячий хвіст, що теліпався позаду. В дні свят Іван Костянтинович бувало виходив із свого кабінету, здається, на цьому ж другому поверсі, підходив до дітей, демократично тиснув руки їхнім батькам.

Однак у моїй уяві він назавжди лишився вченим-аристократом: повсякчас свіжовиголений, у парадному костюмі, вузькій однотонній краватці — саме в такому образі, як його увічнило фото в більшості радянських енциклопедій. Власне він був аристократом у науці, а не інтелігентом. Хоча одне не виключає інше! Мого батька швидше за все слід вважати інтелігентом, причому «сільським», якому одному з небагатьох у Президії АН і на роботі ледь не офіційно дозволялось носити українську сорочку. Пізніше його манеру перейняв його приятель фольклорист О.І. Дей, який на телебаченні вів доволі оригінальну передачу «Сонячні кларнети».

Побіжно, аби продовжити свою думку, хочеться згадати Максима Тадейовича Рильського, також видатного вченого, академіка АН СРСР (з 1958 р.), приблизно в той період директора Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР (1944–1964 рр.), отже який знаходився десь поряд. Ось він був справжнім інтелігентом у науці, хоча при цьому, як на мене, завжди відчувалось його глибоке «сільське» коріння.

Мій тесть — Василь Микитович Титаренко (р. н. 1919) родом з с. Романівка, де мешкали батьки Максима Тадейовича і куди той частенько приїздив на відпочинок, якимсь оповів мені, що десь у кінці 1950-х — на початку 1960-х років неодноразово бачив поета на березі тамтешнього ставка з вудкою та в солом'яному брилі. Так ось, саме такий образ вражає і лишається на довгу пам'ять як справжній, аж ніяк не офіційний. І хто заперечить, що М.Т. Рильський був не інтелігент?! Але ж не аристократ! Хіба, хто його знає... Я бачив Рильського «вживу» всього кілька разів, та й то малолітком нетямущим.

У науковому товаристві, враховуючи всілякі визначні посади та професійні спрямування, а головне — творчі здобутки, про Івана Костянтиновича, точніше — Костьовича, як його здебільшого називали між собою

наближені персони, з цікавістю оповідали багато різного: від визнання величі й при цьому простоту в спілкуванні до елементарної непорядності, крадія чужих авторських текстів. Так, буквально в захваті від нього був колишній працівник секретаріату Президії АН, к.і.н. П.А. Горішний, який на підтвердження об'єктивності свого ставлення, навів характерний випадок, пов'язаний із святкуванням якогось ювілею вченого. Осіб такого рангу вшановували зазвичай у декілька етапів (днів): починаючи «згори» — керівників уряду та науки, і кінчаючи самим «низом» — рядовими співробітниками і навіть технічним персоналом Секції суспільних наук. Зокрема, П.А. Горішнього вразило те, що Іван Костянтинович особисто наполіг і проконтролював, щоб серед запрошених були й прибиральниці. Звичайно показовий, благородний вчинок! Великою й порядною людиною був! — стверджує цей очевидець тих подій. Але на дух не переносили його через особисті стосунки к. філол. н. Я.І. Дзира та І.О. Варченко, звинувачували у привласненні й використанні в своїх працях цілих розділів колег.

Не беремось виступати арбітром у чужих взаємовідносинах, достеменно не знаючи фактів, але про переслідування обох відомо точно. Навіть моєму батькові доводилось час від часу втручатися в конфлікт і залагоджувати справу «по-доброму», адже мова в даному випадку доходила до звільнення останніх.

Про проблеми з другом нашої сім'ї, з яким мешкали в одному будинку, Іваном Олексійовичем Варченком, ми вже згадували в одній зі своїх книжок³, а стосовно Ярослава Івановича Дзири дозволимо собі навести красномовні уривки з його спогадів: «Осіннього вечора 1961 р. старший науковий співробітник Інституту літератури, письменник Микола Сиротюк, щоб допомогти мені влаштуватися на роботу в Інститут історії, запропонував зайти до кабінету його давнього приятеля, однокурсника професора Гуржія, який виконував обов'язки заступника директора інституту та заступника голови Відділу суспільних наук АН УРСР. Я закінчив аспірантуру при Інституті літератури і під керівництвом академіка Олександра Білецького написав дисертацію на тему “Літопис Самійла Величка і творчість Тараса Шевченка”. Однак після смерті мого наукового керівника⁴ новий директор інституту – горезвісний партійний чиновник Микола Шамота, а також директор Інституту мовознавства Іван Білодід приліпили на моє дослідження політичний ярлик “націоналістичне”, бо я, мовляв, “відірвав Шевченка з-під впливу його російських

³ Гуржій О.І. Художньо-критичні студії. — Черкаси, 2013. — С. 10.

⁴ Білецький Олександр Іванович помер 2 серпня 1961 р. До речі, слід згадати, що 1958 р. його було обрано академіком АН СРСР.

однодумців, революціонерів-демократів і зробив учнем націоналістичної козацької старшини Самійла Величка”. Отже, мені, філологу за освітою, наглухо закрили двері до обох академічних інститутів. Не змогли допомогти й такі наукові авторитети, як академіки Микола Гудзій, Леонід Новиченко, Євген Шабліовський та інші вчені. Я залишався без роботи і без житла»⁵.

І далі Я.І. Дзира зазначив: «Іван Олександрович [Гуржій – О.Г.] залишав мені надію хіба що на Інститут історії та Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнографії [пам’ятаємо, в останньому директором був М.Т. Рильський! – О.Г.]. Підтримав мене і директор Інституту історії Олександр Касименко. Та ба... дорогу заступили всесильні партійні чиновники від науки – ті ж Шамота і Білодід, а також Зубков та іже з ними...»⁶.

І все ж таки в липні 1962 р., за спеціальним розпорядженням самого Президента АН Б.Є. Патона (!), Я.І. Дзиру було зараховано в Інститут історії на посаду молодшого наукового співробітника у відділ історіографії та джерелознавства, яким керував друг І.О. Гуржія — Ф.П. Шевченко. Проте переслідування обох названих товаришів не припинялися, а після відомих політичних змін у республіці 1972 р. переросли у відверті репресії. До кінця життя і Я.І. Дзира та І.О. Варченко, у моїй присутності, не соромлячись, називали Білодіда «клятим шовіністом».

Коли я навчався в старших класах середньої школи, в моєму житті сталися кілька випадків, напряму пов’язаних з І.К. Білодідом і, як це нерідко трапляється, кумедне було поруч з трагічним. Річ у тім, що в процесі навчання за свої знання я отримував доволі непогані оцінки, скажімо так, вищі за посередню «трійку», особливо за гуманітарні дисципліни — історію, суспільствознавство, рідну мову й літературу. А ось з поведінкою часто виникали проблеми — шибуршним характером відзначався хлопчина. За нього мені часто перепало: суворо карали батьки, намагались перевиховати деякі вчителі, насамперед, класний керівник Діана Миколаївна Струченкова та завуч школи Віра Василівна Купрієнко, які ставились до батька з великим пієтетом. Не знаю чому, але якось вони вирішили мене налякати, мовляв, якщо я не розумію їхні добрі напугтя, тоді поскаржаться безпосередньо Білодіду, — нехай він розбирається з батьком через поведінку неслухняного сина. Вочевидь, я усвідомлював — вчителі тільки залякують, телефонувати Івану Костянти-

⁵ Цит. за: *Дзира Ярослав*. Інтелектуал з національною вдачею // Історик Іван Гуржій у колі рідних і колег. Спогади, документи, статті про вченого. — Черкаси, 2008. — С. 123.

⁶ Там само. — С. 123–124.

новичу не стануть! З якого б це дива?! Проте на деякий час такий захід подіяв і трохи вгамував запального учня.

А раптом зателефонують і наскаржаться?! — переживав я, — тоді батько дасть мені «на горіхи» своїм шкіряним ременем, шириною з долоню, об який останнім часом гострив бритву для гоління. Його «перевиховну силу» я дуже добре знав, бо не раз відчував на собі.

Коли помер батько, 31 жовтня 1971 р., після похорону до нашої квартири на поминальний обід прийшло багато людей — його колег, родичів і просто знайомих. Серед перших, найбільш поважних, хто «причастився», був і Білодід. Пам'ятаю, як крізь юрму прорвалося і промайнуло шепотіння:

— Сам Білодід... Особисто зайшов!

Моя мати ще довго після того пишалася з цього приводу — сам Білодід!..

Відтоді минуло близько шести років. Я завершив навчання в школі, збігало до кінця й моє студентство в Київському державному університеті ім. Т.Г. Шевченка на історичному факультеті. Багато колишніх співробітників батька, з якими не переривались стосунки, переконливо радили: на роботу йти тільки в Інститут історії АН — заради доброї пам'яті про батька, а добрі люди тут допоможуть, багато хто йому зобов'язаний...

Я ж не те, що хотів, а мріяв про таке працевлаштування. Уявляв, як напишу одну статтю для великої книжки, потім другу, а там і за монографію візьмуся... Надрукувати товсту індивідуальну книгу — і померти вже не страшно! — думалось тоді.

Навесні 1977 р., ще задовго до останніх державних іспитів у виші, почалися попередні, але конкретні перемовини з директором Інституту історії А.Г. Шевелевим, колишнім секретарем і членом бюро Київського міського КП України (1969–1972), якому батько свого часу написав позитивно-рекомендаційний відгук на докторську дисертацію в період її захисту (1967), а також завідувачем відділу історії феодалізму, д.і.н. Г.Я. Сергієнком, який обіцяв безпосередньо взяти співробітником свого підрозділу. Ніби ніхто не виступав проти моєї кандидатури та й належні підстави в мене вже були: адже на той час мав з десяток публікацій у пресі, тобто довів офіційно — писати вмію! Проте остаточне вирішення справи з різних причин затягувалось. А термін подачі заявки на мій розподіл на роботу неухильно спливав. Тоді вже — куди направлять і хто візьме...

До негайного вирішення проблеми з працевлаштування підключився мій опікун — дід по матері Іван Олександрович Корнієнко, котрий працював ученим секретарем в Інституті харчової промисловості ім. А.І. Мікояна. В свою чергу, він попросив допомогти в цьому питанні друга і

колегу, завідувача кафедри філософії І.П. Стогнія, в недавньому минулому працівника апарату Президії АН і особисто знайомого з І.К. Білодідом. Попередньо домовившись, ми разом з Стогнієм пішли на прийом до останнього. До кабінету академіка ввійшов лише Іван Петрович, я ж залишився терпляче чекати в приймальні. Через Стогнія я передав Івану Костянтиновичу свої заяву і листок з обліку кадрів, оформлений відповідно регламенту і з власним фото «3 на 4».

На персональну співбесіду мене Білодід так і не запросив, хоча, здається, міг би це зробити з інтересу, яким, мовляв, став син його колишнього найближчого помічника! Та нічого! Сиджу тишком-нишком, — чекаю. Незабаром виходить з кабінету Іван Петрович і задоволено каже:

— Все дуже добре! Питання вирішено однозначно — позитивно! Білодід і резолюцію на твоїй заяві відповідну написав.

Я ж хвилююсь, нервово питаю:

— Ну і як він? Про мене нічого не питав?

— Та ні, тільки поглянув на твоє фото, звернув увагу на маленькі, «студентські», вусики і насторожено запитав, — Чи ти, бува, не з так званих щирих українців?

Я сторопів:

— А що ж то означає?

— Та чи ти, випадково, не націоналіст? Я ж його запевнив — та ні! Не сумнівайтесь, — Іван Петрович доброзичливо посміхнувся і підморгнув. — Правда, при цьому Іван Костянтинович порадив — тобі вуса краще збрити! З переляку, того ж таки дня я їх поголив і ходив без них десь з півроку, а вже, добре облаштувавшись на новому місці роботи – знову «завів».

Про те, до якого ідеологічного абсурду інколи доходила діяльність усього Відділу суспільних наук АН УРСР (а це кілька провідних установ республіки, в них десятки і сотні фахівців) під егідою його віце-президента І.К. Білодіда та «рідного» ЦК КПРС, які власне існували пріоритети в галузі гуманітарних наук у 1960-х роках, свідчать тисячі документів. Дозволимо собі навести лише один з них з особового архіву І.О. Гуржія, бо він є досить і показовим, і типовим:

«ПРЕЗИДІЯ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
ПОСТАНОВА № _____

Від «4» березня 1967 р.

Про стан та заходи щодо поліпшення
в установах АН УРСР наукових досліджень
проблем пролетарського інтернаціоналізму
та соціалістичного патріотизму

Заслухавши та обговоривши доповідь голови Секції суспільних наук АН УРСР академіка АН УРСР І.К. Білодіда про стан та заходи щодо посилення в установах Секції наукових досліджень проблем пролетарського інтернаціоналізму та соціалістичного патріотизму, Президія АН УРСР відзначає, що протягом останнього року головні зусилля науковців при розробці названої проблеми спрямовуються на всебічне дослідження теоретичної спадщини В.І. Леніна в цьому питанні, наукове узагальнення закономірностей дальшого розвитку української соціалістичної нації, процесу зближення соціалістичних націй СРСР та зміцнення інтернаціональної дружби народів світової системи соціалізму, на узагальнення досвіду боротьби КПРС, КП України і братерських марксистських партій, за єдність міжнародного комуністичного та робітничого руху, за виховання трудящих у дусі соціалістичного патріотизму та інтернаціоналізму.

Певний вклад у розробку цих проблем внесли науковці інститутів історії, економіки, філософії, літератури та мовознавства АН УРСР, які дослідили широке коло питань братерських зв'язків українського народу з російським та іншими народами СРСР та трудящими зарубіжних соціалістичних країн і видали ряд цікавих монографій, серед яких слід відзначити такі праці: «Українська РСР і зарубіжні країни», «Пролетарський інтернаціоналізм, вітчизна та патріотизм» та ін. Певна робота у дослідженні цієї проблематики виконана створеним у 1964 р. Відділом пролетарського інтернаціоналізму Інституту філософії АН УРСР при розробці таких тем, як «Інтернаціональне виховання трудящих», «Будівництво комунізму і проблеми зближення соціалістичних націй». Проведена цим відділом у м. Луганську в 1966 р. наукова конференція з питань зближення соціалістичних націй та інтернаціонального виховання трудящих і ряд інших теоретичних конференцій і симпозіумів з названих питань, в яких активну участь брали співробітники інститутів Секції суспільних наук АН УРСР, знайшли позитивний відгук наукової громадськості республіки.

Поряд з цим Президія АН УРСР відзначає, що виконана робота являє собою лише невелику частину того величезного обсягу завдань, які поставлені рішеннями ХХІІІ з'їзду КПРС перед ученими-суспільствознав-

цями в галузі наукових досліджень з проблем пролетарського інтернаціоналізму та соціалістичного патріотизму. Успішне вирішення цих завдань можливе лише при умові, коли наукові установи Секції суспільних наук Президії АН УРСР значно підвищать теоретичний рівень своєї роботи з вказаної проблематики, уникнуть популяризаторського, описового характеру друкованої продукції, даватимуть серйозні узагальнення і критичні висновки із своїх досліджень з найбільш важливих, актуальних питань, що висувуються практикою інтернаціонального та патріотичного виховання, розвитком національних відносин на сучасному етапі. З цією метою доцільно розширити колективні форми комплексної розробки складних питань, забезпечити співробітництво і взаємозв'язок спеціалістів різних галузей суспільних наук, які займаються дослідженням проблеми сучасних міжнаціональних відносин, на основі широкого і систематичного розгортання, зокрема конкретно-соціологічних досліджень, використання даних соціальної статистики.

Президія АН УРСР відзначає, що в установах Секції суспільних наук АН УРСР, як показав аналіз планової тематики на 1967 р., відсутній комплексний план досліджень з питань пролетарського інтернаціоналізму та соціалістичного патріотизму, який би координував перш за все роботу всіх науковців Секції, які досліджують цю проблему, а також зусилля учених-суспільствознавців АН УРСР з викладачами вузів, вчителями шкіл, письменниками, журналістами та іншими представниками культурно-освітніх і творчих організацій, які в своїй практичній діяльності втілюють в життя настанови нашої партії по вихованню населення в дусі пролетарського інтернаціоналізму і соціалістичного патріотизму.

Керуючись рішеннями ХХІІІ з'їздів КПРС і КП України, а також постановою ЦК КПРС від 4 січня 1967 р. «Про підготовку до 50-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції», в яких підкреслюється важливість завдань щодо широкого розгортання наукових досліджень з проблем пролетарського інтернаціоналізму і соціалістичного патріотизму, Президія Академії наук УРСР

постановляє:

1. Зобов'язати Секцію суспільних наук АН УРСР (акад. АН УРСР І.К. Білодід) та її Відділи (чл.-кор. АН УРСР І.О. Гуржій і чл.-кор. АН УРСР М.З. Шамота) домогтися рішучого посилення наукової розробки проблем пролетарського інтернаціоналізму та соціалістичного патріотизму в установах Секції як одного з важливіших напрямів розвитку суспільних наук на сучасному етапі, зосередивши зусилля науковців, які займаються цими питаннями, передусім на дослідженні наукових проблем згідно з додатком.

2. Зобов'язати Відділ пролетарського інтернаціоналізму Інституту філософії АН УРСР (докт. іст. наук О.А. Макаренко) рішуче посилити комплексну розробку найбільш важливих з названих питань проблеми пролетарського інтернаціоналізму і соціалістичного патріотизму, які повинні досліджуватись об'єднаними творчими зусиллями філософів, істориків, економістів, мовознавців, мистецтвознавців, літераторів та представників інших суспільних наук, ширше здійснювати конкретні соціологічні дослідження. Бюро Відділів Секції на суспільному засіданні в місячний строк розглянути конкретні пропозиції щодо комплексної розробки вищезгаданої проблеми і прийняти відповідні рішення.

3. З метою значного поліпшення координації наукових досліджень з проблем пролетарського інтернаціоналізму і соціалістичного патріотизму в республіці доручити Секції суспільних наук АН УРСР (акад. АН УРСР І.К. Білодід) в місячний строк підготувати і подати до Президії АН УРСР пропозиції щодо персонального складу проблемної наукової ради з цих питань, яка б у своїй роботі спиралася на відділ пролетарського інтернаціоналізму Інституту філософії АН УРСР.

4. Зобов'язати установи Секції суспільних наук АН УРСР в погодженні з Відділом наукових кадрів АН УРСР в планах підготовки науковців, починаючи з 1967 р. передбачати щорічний прийом до стаціонарної і заочної аспірантури аспірантів, які досліджували б проблеми пролетарського інтернаціоналізму та соціалістичного патріотизму, а також звернути увагу на повніше відображення цієї тематики в кандидатських і докторських дисертаціях.

5. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії АН УРСР (т. Волошин В.В.).

Додаток
до постанови Президії АН УРСР
від _____

НАПРЯМИ

наукової розробки проблем пролетарського інтернаціоналізму та соціалістичного патріотизму в установах Секції суспільних наук АН УРСР

– економічні основи підвищення ефективності співробітництва Української РСР з країнами-членами РЕВ. По результатах досліджень підготувати доповідну записку для директивних органів, а також монографію у 1968 році (Інститут економіки АН УРСР);

– взаємозближення і взаємозбагачення української радянської культури з культурами народів СРСР; економічні, політичні та культурні

взаємозв'язки УРСР із зарубіжними соціалістичними країнами; інтернаціональна єдність у міжнародному робітничому і національно-визвольному русі; зміцнення дружби українського народу з народами СРСР на сучасному етапі. По результатах досліджень видати відповідні монографії в 1968–1970 рр., провести спільні конференції з Інститутами історії Молдавської (травень 1967 р.), Грузинської (квітень 1967 р.) і Вірменської (вересень 1967 р.) академій наук і опублікувати в 1968 р. матеріали цих конференцій (Інститут історії АН УРСР);

– єдність інтернаціональних і національних інтересів трудящих Української РСР; виховання трудящих в дусі пролетарського інтернаціоналізму і соціалістичного патріотизму. По результатах досліджень провести наукову конференцію і підготувати монографію в 1968 р. (Інститут філософії АН УРСР);

– розвиток Української радянської держави в братерській співдружності радянських республік — СРСР; принципи соціалістичного інтернаціоналізму у державному будівництві Європейських соціалістичних країн. По результатах досліджень підготувати монографії в 1967–1970 рр. (Сектор держави і права АН УРСР);

– Ленінська ідея інтернаціоналізму і проблеми єднання радянських літератур в сучасну епоху; новаторство, національні традиції та взаємодії літератур країн соціалістичної співдружності. По результатах досліджень провести сесії і конференції, підготувати монографії та тематичні збірники в 1969–1970 рр. (Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка АН УРСР);

– розвиток і взаємозбагачення мов соціалістичних націй, зокрема мови українського народу; мовні контакти народів Радянського Союзу і світу; російська мова як мова міжнаціонального спілкування народів СРСР; мова і проблема єдності національних і інтернаціональних інтересів народу і значення мов міжнаціонального і міжнародного спілкування у розвитку культури і науки народів світу. По результатах досліджень підготувати в 1968–1970 рр. монографії, збірники, статті; починаючи з 1967 р. і в наступні роки систематично практикувати виступи по радіо і телебаченню, підготувати наукові доповіді та рекомендації для суспільної мовної практики (Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні);

– мистецькі та культурно-побутові взаємозв'язки українського народу з народами Радянського Союзу та країн соціалістичного табору. По результатах досліджень підготувати відповідні колективні і індивідуальні монографії в 1969–1970 рр. (Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. Рильського АН УРСР)».

Власне за таку роботу значною мірою й отримували всілякі наукові ступені й звання, державні нагороди. Не всі, правда, і не тільки за це...

Все ж таки: Іван Костянтинович спромігся «пробити» собі і заслуженого діяча науки УРСР (1966), і багато державних нагород: серед них ордени Леніна, Трудового Червоного Прапора та іншими відзнаками.

Oleksandr Hurzhij (Kyiv).

Senior Scientist of the Department of Ukrainian History
in the Middle Ages and Early Modern Times
at the Institute of History of Ukraine at the National Academy
of Sciences of Ukraine, Doctor of Historical Sciences, Professor.

Ivan Kostiantynovych Bilodid

The article is devoted to the Ukrainian linguist Ivan Kostiantynovych Bilodid (16/29/ August 1906 — 21 September 1981). The author shows the little-known pages of his biography and documents of activity Presidium of NAS of Ukraine in 1960th as well as some description of his own scientific life.

Keywords: *Ivan Kostiantynovych Bilodid, Ukrainian philology.*